

Nr 30

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om vissa riktlinjer för en författningsreform.

I de likalydande motionerna nr 251 i första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* och nr 321 i andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte låta de i motionen angivna riktlinjerna i syfte att fördjupa och stärka det svenska folkstyret ligga till grund för det utredningsarbete, som erfordras för *dels* ett beslut år 1968 om genomförande av en enkammarriksdag utsedd genom direkta val, *dels* ett framtida beslut om en slutgiltig och samlad författningsreform.» — Motiveringen är tryckt i *första* kammaren.

Motionerna

Med utgångspunkt i en principiell diskussion av begreppet demokrati framförs i motionerna i skilda avsnitt synpunkter och reformkrav i en rad skilda frågor. Yrkandet avser, som framgått av citatet ovan, att vad som anförts skall läggas till grund för det vidare arbetet på en författningsreform.

I ett första avsnitt upptas *utlandssvenskarnas rösträtt*, varvid krav framförs på en positiv lösning av denna fråga. I närmast följande avsnitt behandlas *partistödet*, mot vilket en skarp kritik riktas. Därefter beröres *åsiktstvång och kollektivanslutning*, varvid främst kollektivanslutningen till det socialdemokratiska partiet göres till föremål för kritik. I nästföljande avsnitt upptas *folkomröstning*, varvid motionärerna uttalar sig för en aktivering av detta institut. I ett särskilt avsnitt utvecklas därefter önskemål om *enkammarssystem*, grundat på direkta val. Två avsnitt ägnas *maktbalans genom maktindelning resp. maktkoncentration*. Vidare upptas *planeringsområdet*, varvid motionärerna kritiserar främst de under senare år inom departementen inrättade särskilda organen på detta område såsom utredningsrådet inom finansdepartementet m. fl. Slutligen behandlas i ett särskilt avsnitt *den kommunala demokratien*, varvid anföres att detta problemkomplex är ett av de viktigaste reformområdena inom folkstyrelsen.

Vissa tidigare utskottsutlåtanden

Flera av de delfrågor, som upptagits i motionerna, har behandlats i tidigare utlåtanden av utskottet, däribland fyra vid innevarande session. Med hänsyn till att motionärernas hemställan inte knutits till de skilda delspörsmålen utan endast avser riktlinjer för en författningsreform, har utskottet funnit både möjligt och mest ändamålsenligt att inte uppdelat behandlingen av motionerna på flera utlåtanden. I detta sammanhang torde det vara tillfyllest att hänvisa till de olika utlåtanden som förut avgetts, utan närmare redogörelse för innehållet.

Frågan om *utlandssvenskarnas rösträtt* behandlades av utskottet senast i utlåtandet 1966: 3. *Partistödet* upptogs i utlåtandet 1966: 14. *Kollektivanslutning* behandlades i utlåtandet 1966: 17. *Den kommunala demokratien* var från allmänna utgångspunkter föremål för utlåtandet 1966: 18. Vidare må antecknas att de i motionerna berörda frågorna om *planeringsorganen* behandlades i utlåtandet 1964: 8.

Utskottet

Författningsfrågan har nyligen överlämnats till en ny utredning med representanter för de fyra stora riksdagspartierna. Utförliga direktiv har getts den nya utredningen. Utskottet har inte funnit fog för att i anledning av förevarande motioner förorda någon ändring eller komplettering av dessa direktiv.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 251 och II: 321 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1966

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Torsten Andersson, Damström, fru Segerstedt Wiberg, herrar Sveningsson, Carl Albert Anderson, Dahl, Dahlberg, Sörenson* och Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Adamsson, Nilsson i Östersund, Magnusson i Tumhult, fru Thunvall*, herrar Johansson i Trollhättan, Hamrin i Jönköping, Andersson i Billingsfors, Keijer, Boo och Gustafsson i Stenkyrka.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Sveningsson, Svenungsson* och *Magnusson* i Tumhult, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tilläggsdirektiv till den nya författningsutredningen i enlighet med de synpunkter, som framförts i motionerna I: 251 och II: 321.